

Båter på Haugesund havn

En liten monterutstilling på Karmsund folkemuseum viser modeller av båter som hadde sitt virke på Haugesund havn fra 1930 til slutten av 60-tallet. Båtene er slepe- og føreskuter som trafikkerte begge sider av Karmsundet på strekningen Haugesund – Kopervik, og tilhørte firmaet M. Leknes Transport. Den første er en føreskute, et fast syn i havnebildet fra 1890 til slutten av 60-tallet. Tre av modellene er kombinerte slepe- og transportbåter, spesialbygd til å frakte sildetønner.

Mikal Leknes (1892-1967) starter firmaet i 1929 med skøyta ”Fosenøy”. Fra 1937- 47 fikk han levert tre nye skuter fra båtbyggeri i Melkevik på Halsnøy i Sunnhordland.. Disse slepe- og føreskutene var et fremskritt sammenlignet med vanlige taubåter, som måtte ha lektere eller føreskuter for å frakte mindre kvanta. Med lektere på slep hadde de stor kapasitet.

Føreskutene var mye brukt og et kjent bilde på havnen. De fraktet tomtønner, sildemel og kull. Sistnevnte kalt ”kålaskuter”. Tak skulle beskytte mot regn når en fraktet sildemel i sekker av papir, som ble så lastet om bord i skip for eksport.

M/B ”Erling (37”x12”), byggeår 1937 med 24 HK Rapp motor, hadde lastevne ca 150 tønner med sild.

M/B ”Sverre” (39”x12”) byggeår 1939 med 29HK Rapp motor, hadde lastevne 190 tønner med sild.

M/B ”Gunnar” (3”x12”) byggår 1947 med 20 HK Union motor.

Under vår- og storsildfisket var det stor aktivitet i sundet, og på bryggene var det arbeid dag og natt. Arbeidsfeltet strakte seg fra Haugesund og langs begge sider av Karmsundet til Kopervik i sør. Norman Grainger, Saltdepot på Karmøy, var leverandør av salt til salteriene. Tønneproduksjonen fra bøkkerne var stor. Tønnene ble lastet in på lekter og så fraktet til salteriene. Isasild ble fylt i kasser med et lite islag på toppen, lokket spikret på og sildekassene lastet om bord og fraktet til de forskjellige "sildabryggene".

På slutten av 60-tallet var det stort sett slutt på sildefisket, båtene hadde gjort sin nytte. I dag er de borte alle disse fartøyene som var å se på havnen i Haugesund. "Det er litt vemodig å tenke tilbake på tiden da vi spikret lokk, ender og kasser til bruk under sildefisket", sier August Leknes, sønn av Mikal Leknes som har laget modellene. "Vi, som vokste opp noen meter fra bryggekannten sør i Smedasundet, var snare å finne frem hammeren når skoledagen var slutt for å tjene oss noen kroner. 2 øre lokket. Senere opp til 5 øre. Fersksild-eksporten fra Haugesund var opp i 700 000 kasser i 1929. I mange år var gjennomsnittet 500 000 kasser. I dag olje-eventyr, mot før silde-eventyr."

Før, under og etter 2. verdenskrig var det flere fartøyer som hadde sitt virke på havnen. **Brødr. Tormodsen** hadde tre slepebåter: "Braut", "Tor" og "Trojan", og "vannbåten", som fraktet vann til skip som kom innom byen. **Brødrene Rosshaug** hadde transport- og taubåter. **Alf Rossebø** hadde taubåten "Klar." Slepebåtene "Stjernen" eid av **Henrik Gudmundsen** og "Kampen," som forulykket under slep av lekter på vei til Bergen. Skipper og eier om bord, **Hagbart Korneliussen**, omkom, mens to unggutter som var med berget livet. Vikabåten tilhørende **Sigvald B. Rasmussen**. Den gikk i rute Haugesund – Vikå, Karmøy. Den ble rent i senk. En mann omkom. I Krabbavikå låg alle føreskutene til **Karl Kvalavåg**. Han hadde egen slipp i Røyksund, hvor han overhalte skutene. Disse ble leid ut til taubåteiere når behovet meldte seg. Og det finnes flere.

Leknes Sjøtransport v/Ola Leknes, sønn av Mikal Leknes, startet firma i 1953, hadde først en skøyte. Senere kjøpte han fraktebåten "Sulitjelma." I 1965 kjøpte han en slepebåt som fikk navnet "Mikal". Da Ola Leknes døde i 1981, overtok sønnen Ole Mikal firmaet. I 1986 kjøpte han inn en supplybåt som fikk navnet "Mikal 1". Firma opphørte i 2003.

Proviant til skip var det Kyvik og Sjur Lothe som sørget for, hver med sine båter.

Kilde: August Leknes.